

KAROTİS ENDARTEREKTOMİ AMELİYATI

Karotis endarterektomisi nedir ?

Karotis endarterektomisi şah damarı dediğimiz büyük boyun arterinin tamamen tıkanmasını önlemek için yapılan ameliyattır. Karotis arterleri koroner arterler ve bacak damar arterleri gibi aterosklerozdan etkilenir ve daralırlar.

Karotis arteri (şah damarı) endarterektomisi niçin yapılır ?

Şah damarı da dediğimiz karotis arterindeki daralmanın ne gibi sonuçları olduğunu gözden geçirirsek bu ameliyatın neden gerektiğini anlamamız kolaylaşır. Karotis arterleri boynumuzun sağ ve sol yanından yükselerek kafatasımızın içine kan taşır ve beynimizin beslenmesini ve oksijen almasını sağlar. Karotis daraldıkça daha az kan taşır. Beyin dokusu diğer dokularımıza kıyasla oksijen azlığına daha hassastır. Yeterli oksijeni alamazsa kısa sürede zarar görür. Biz bunu ilgili vücut bölgesinde felç olarak görürüz.

Karotis endarterektomi ameliyatı ne zaman yapılmalıdır ?

Karotis arterinin %70 daralmış olması halinde yapılmalıdır. Bu darlık geçici felç veya geçici görme kaybı şikayetleri ile ortaya çıktığında fark edilir. Bu hastalar tanı konduktan sonra ameliyata alınırlar. Bazı karotis arter darlıklı hastalarda ise hasta kalıcı hasarlı felç geçirebilir. Bu durumda hastanın 3 ay tedavi sonrası ameliyata alınması uygun olur.

Karotis endarterektomi ameliyatı ne zaman yapılmaz ?

Karotis arteri tamamen tıkanmışsa endarterektomi yapılmaz. Bu ameliyat beyin dokusunu korumak için yapılmaktadır. Şahdamarını daraltan aterosklerotik plaktan kopan küçük parçalar beyin dokusu içinde daha ince bir çok damarın tıkanmasıyla farklı ağırlıkta felçlere ve gözde görme kaybına yol açabilir. Şah damarı tamamen kapandığında küçük plak parçalarının veya pıhtı parçacıklarının beyin dokusuna gitme ihtimali ortadan kalkmaktadır.

Karotis arterinin daraldığı nasıl fark edilir?

Karotisler arterlerinin beslediği beyin dokusunun zarar görmesi felç olarak ortaya çıkar. Hareket emirlerini taşıyan sinir lifleri vücudumuza çapraz dağıldığı için darlığın karşı tarafında felci görürüz. Örneğin sağdaki karotis darlığına bağlı felç sol kol ve sol bacakta ortaya çıkar. Beyin dokusundaki hasarın boyutuna göre bu felç tamamen veya kısmen iyileşir. Bir haftaya kadar süre içinde tamamen iyileşen felç durumuna geçici iskemik atak adı veriyoruz. Karotis darlığı kaynaklı parçacıklar bazen de göz atardamarının küçük dallarını tıkayabilir. Bu durumda tek gözde geçici görme kaybı olur. Görme kaybı felçten farklı olarak tıkanıklık ile aynı tarafta olur. Bir örnek vermek gerekirse sağ karotisi daralmış hastada sağ gözde görme kaybı beklenir.

Karotis arteri tıkanırken beyin nasıl beslenir?

Beynimizi besleyen dört damar vardır. Bunlar ön sağda ve solda olmak üzere iki karotis arteri ve arkada sağ ve solda iki vertebra arteridir. Vertebra arterleri öncelikle beyincik dokusuna kan taşırken karotis arterleri beyin dokusuna kan taşırlar. Bu dört arter kafatasımızın içine girdikten sonra Willis poligonu adı verilen bir kavşakta birleşir ve beyin dokusuna dağılırlar. Kavşağa kan getiren damarlardan biri görevini eksik yapsa bile diğerlerinin bunu telafi etmesi sağlanmış olur.

Karotis arteri farkedilmeden tıkanabilir mi ?

Nadiren de olsa farkedilmeden tam tıkanma olabilir. Atardamar ağ yapısı uygun kişilerde daralma yavaş yavaş ilerlerse tıkanıklık bulgu vermeden tamamlanabilir. Bu hastalar tıkanma süreci boyunca hiçbir şikayetleri olmadan yaşamlarını sürdürürler. Şah damarının ani tam tıkanıklığı ise bir beyin yarım küresinin tümünün katıldığı ağır bir felce yol açar. Bu hastalar uygun tedaviye erişemezlerse bilinç kaybı, koma ve ardından ölüm kaçınılmaz olur.

Şikayetsiz karotis arter darlığı ameliyat edilir mi?

Başka bir nedenle hastaneye başvuran hastalarda tesadüfen tanı konduysa felç riskine göre hareket edilmelidir. Örneğin açık kalp ameliyatı için hazırlanan bir hastada %70 ve üzerinde karotis darlığı varsa açık kalp ameliyatı sırasında felç geçirme riski çok yüksektir. Bu hastaların karotis endarterektomi ameliyatı olmaları gerekir.

Karotis ameliyatının riskleri nelerdir?

Karotis endarterektomi ameliyatı felç veya bilinç kapanması ile sonuçlanabilir. Mutlaka deneyimli merkezlerde ve deneyimli cerrahlar tarafından yapılmalıdır.

Karotis endarterektomi ameliyatının alternatifi var mıdır ?

Karotis balon anjiyoplasti ve stentleme işlemi ile damarı açmak mümkün. Uygun anatomisi olan vakalarda yapılabilir. Karotis endarterektomi ameliyatının riskleri balon işleminde de benzer oranda mevcuttur.

Karotis endarterektomi ameliyatını niçin tercih etmeliyim ?

Ameliyat sırasında koruyucu teknikler, şant kullanımı gibi felç riskini kontrol etmemizi sağlar. Yama ile genişletmek uzun vadede damarın yeniden daralmasını önler. Bunlar ameliyatın sağladığı faydalardır. Balon stent işleminde koruyucu filtre ile felç riski kontrol edilmeye çalışılır. Ancak darlığı yapan doku çıkartılmayıp damar duvarı itilerek sıkıştırıldığı için yeniden daralma ihtimali yüksektir.

Karotis endarterektomi ameliyatı sonrası nelere dikkat etmeliyim ?

Aspirin kullanımı tedavinin ayrılmaz parçasıdır. Dozu konusunda farklı görüşler olmakla beraber kliniğimizde 150 mg/gün olarak öneriyoruz. Kan kolesterol seviyesinin düşük tutulması için kolesterol düşürücü ilaçları tedaviye eklenir. Beslenme, tüm aterosklerotik hastalarda olduğu gibi uygun diyet prensiplerine göre düzenlenmelidir. Hasta her yıl bir kez karotis ultrasonografisi ile değerlendirilmelidir.

Prof. Dr. Hasan SUNAR
Kalp ve Damar Cerrahisi Eğitim Görevlisi